

Küsimused ja ülesanded
eesti keele grammatika alalt
ja
testid eesti keele alal

II klassi kursus

Koostanud H. Treffneri gümnaasiumi
eesti keele õpetaja

EUG. ADAMSON

Tartus, 1927

~~18281~~

Küsimused ja ülesanded eesti keele grammatika alalt.

Koostanud H. Treffneri gümnaasiumi eesti keele õpetaja Eug. Adamson.

II klassi kursus.

III. Tuletusõpetus — derivatsiooniõpetus.

1. Mil viisil on võimalik keeleline looming, s. t. keele rikastamine? 2. Suffiksi otstarve. 3. Suffiksitate liigid 4. Liitsõna tunnused. 5. Nominatiivse liitumise reeglid. 6. Kunas kirjutame genetiivne täiendus pääsõnaga kokku, millal pääsõnast lahus? (Näiteid.) 7. Millal kirjutame adverb verbiga kokku, millal lahus? (Näiteid.) 8. Millal kirjutame kohanimed üldnimega kokku, millal üldnimest lahus? 9. Kas ‚Tartu linn‘ või ‚Tartulin‘; kas ‚Peipsijärv‘ või ‚Peipsi järv‘; kas ‚Eestimaa‘ või ‚Eesti maa‘? 10. Kriips sõnade ühendajana. 11. Mida tuleb liitsõna käänmisel silmas pidada? 12. Kas „noortmeest“ või „noormeest“, kas „igauht“, või „igatüht“, kas „vanadsõnad“ või „vanasõnad“? 13. Seletada mis põhjusel kirjutame täiendav osa kord pääsõnast lahus, kord kokku pääsõnaga? [Näited: 14. Vanemad jumalakujud on puust, aga selle jumalakuju on metallist. 15. Kõik vaguniaknad on lahti, aga selle vaguni aknad on kinni. 16. Kokkupandud sõnad on mitmest sõnast kokku pandud. 17. Hoolas kooliõpilane on selle kooli õpilane. 18. Kaugelt paistsid selle ilusa suure linna kirikute tornid. 19. Selle suurlinna kõrged kirikukutornid paistavad silma juba kaugelt. 20. Gustav Suits on meie aja kirjanik, kuna teine meie aja kirjanik J. Mändmets ka meie ajakirjanikkude peresse kuulub.] 21. Kas on õieti tuletatud järgmised sõnad: vaimuline, ametline, kommunistiline, kunstiline? 22. -lik ja -line suffiksi tarvitamise määrusi ja nende suffiksitate tähenduseline vahe.

IV. Lauseõpetus — süntaks.

1. Lauseliikmed. 2. Lausete liigid. 3. Lihtlause. 4. Lausete ühendamine: koordinatsioon ja subordinatsioon. 5. Millal tarvitame totaalset subjekti, millal partsiaalset subjekti? 6. Kas on soovitatav öelda: „Selles linnas elavad ka väljamaalased?“
  7. Missuguses kaändes peaksid harilikult olema kaupade üleslugemised poesiltidel, päälkirjad, ajaleheteated, kuulutused jne.?
  8. Kas on soovitatav öelda: „Kristus oli oma aja üks suurematest meestest“? Millal ütleme: „Ta on ilusaim naine“, millal: „Ta on ilusamaid naisi“. Millal ütleme: „Ta on õpetaja“, millal „Ta on õpetajaks“, millal „Ta on õpetajana . . .“, millal „Ta on meie õpetajaid“?
  9. Millal tarvitame täisobjekti ja millal osaobjekti? Näide.
  10. Mis objekt on lauses: „Ta ostis eile enesele uue raamatu“ ja mis põhjusel?
  11. Missugune objekt on lauses: „Ta müüb puid“ ja mis põhjusel?
  12. Mille asemel ja millal on nominatiivne objekt?
  13. Kus on järgmises lauses objekt: „Kutsu oma sõber siia“, mis kaändes ja miks?
  14. Missuguseid objekti vigu tehakse kõige sagedamini?
  15. Millal on objekt alati partitiivis?
-

Testid eesti keele alal.

Koostanud E. Adamson.

1. Missugused vead on järgmistes lausetes (kirjutage õieti !):
  - 2) Kõiki neid, kes poolt on, saab palutud käsa ülesse tõsta.
  - 3) Kes tulest ja veest üle jäid, neid surmas nälg ja katk.
  - 4) Me võtsime teda kaasa.
  - 5) Meie vägi sundis viimaks vaenlast taganema, kes üle jõe põgenes.
  - 6) Nad pidasid eile koosolekut, kus nad otsustasid kõiki saadikuid kokku kutsuda.
  - 7) Kõiki neid tube desinfitseeriti.
  - 8) See paraliseeris ta vastupanekuvõimet.
  - 9) Ma tean veel üht paremat kohta.
  - 10) Jumalad võtsid ta palvet kuulda.
  - 11) Tuleb seda kava silmas pidada, et tarvilikku ühtlust saavutada.
  - 12) Tahtsin mina kallimat ülikonda omale osta.
  - 13) Eesti loogu omale iseseisvat kultuuri.
  - 14) Edasi sõites muutus mets tihedamaks.
  - 15) Mäe otsa jõudes paistis silma linn.
  - 16) Koju minnes leidsin eest kirja.
  - 17) Teele minnes õnnistas ema poega.
  - 18) Langenuile kangelasile antagu au.
  - 19) Mahalastuist vangest oli tõsiselt kahju.
  - 20) Soovisime õnne kaasõpilane Mäele.
  - 21) Ajakirja Aeg'i toimetus saab suletud.
  - 22) Ta omandas kuulsust kui laulik.
17. Tee järgmise lause analüüs (ära määrates lause-liikmed):
Hää ema tõi eile linnast lapsele uue raamatu kingituseks.
18. Tee järgmise lause analüüs, ära määrates ka kõrvallauseid ja nende liikmed ja kommad pannes: „Kui peremees õhtul naga ta oli ette teatanud koju jõudis küsis ta teen-

rilt kas tööd mis ta temale oli teha annud õigeaks ajaks on valmis tehtud.“

19. Tee järgmise lause analüüs, parandades vead selles lauses : „Kingitus, mida tema oma truu teenrile andis, oli suur.“
20. Mis viga on lauses : „Magama heites koputas keegi aknale.“ ?
21. Millal on subjektide erisugususe juures niisugune lühendus siiski võimalik : „Edasi minnes tuli talle mets vastu.“
22. Millal apositsioon eraldatakse komma(de)ga, millal mitte?
23. Milles esineb sõnade korra saksapärasus (germanism) ja mill mõõdul tuleks seda degermaniseerida?
24. Kas on soovitavad järgmised konstruktsioonid :
  - 1) Ta ütles, et ta teeb.
  - 2) Ta mõtles, et see on nii.
  - 3) Ta ütles vastu, et ta väga hästi teab, et kui ta kaaslaste usalduse kaotanud on, et siis ta oma jalgealune kadunud on.“
  - 4) Ometi peaks ju meie püüd olema keelt võimalikult omapäraseks muuta.
  - 5) Kui ta ära läinud oli.
  - 6) Ma tahan jälle kord oma noorpõlve kodu näha.
  - 7) Kui teisele nõiasõnad öeldud on, kaotavad nad oma jõu.
25. Pange vahemärgid lausetes (ja lahutage laused):
  - 1) Vaprast meelest venna-armust Eesti kojad kõlagu kostku taeva poole põrmust Eesti Eesti elagu.
  - 2) Aurik mis jääolude tõttu kauemat aega teel viibis jõudis sinna kus teda juba ammu oodati.
  - 3) Kel õnn see elagu kel tervis see tehku tööd.
  - 4) Noorusaeg ta on kõige kaunim meie elus kaob ruttu.
  - 5) Ainult üks asi võiks meie elu parandada tõsine armastus.
  - 6) Päike veereb õhk on õrn ja jahe kaste asub haljale oksale.
  - 7) Vaikne soe kevadine õhtu kaisutab hellalt kasvavat loodust.
  - 8) Ma loodan et see suur õpihimu ja teadusjanu mis meie rahvale nii omane ennustab kaunist tulevikku Eesti kõrgemale kultuurile.

II

A

7732

i